

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Uttalelse til revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Uste – Hallingdalsvassdraget i Hol, Ål, Gol, Nes og Nore og Uvdal kommuner

---

Revisjonsdokumentet er grundig og anses å dekke opp naturmangfoldlovens krav til kunnskap før vedtak som påvirker naturmangfoldet fattes. Fylkesmannen støtter i hovedsak de vilkårene som er foreslått av arbeidsutvalget, bestående av kommuner og regulant. Det gjelder bl.a. minstevannføring i Rukkedøla og Usteåne. Fylkesmannen mener det også må slippes alminnelig lavvannføring i de øvrige sideelvene som er berørt. Begrunnelsen er hensynet til generelt vannmiljø og biologisk mangfold. I Rødungen Sør mener Fylkesmannen at oppfyllingen av magasinet må starte tidligere, samt at magasinet holdes på noe høyere nivå om sommeren. Dette vil bedre biologisk produksjon, og redusere graden av tørrlagte strandsoner.

Vi viser til høringsdokument for Uste-Hallingdalsvassdraget av 22. mai 2018.

Bakgrunn

Foreningen til Hallingdalsvassdragets fikk tillatelse til å regulere Uste-Hallingdalsvassdraget ved kgl. Res av 20.07.1962. Reguleringen omfatter vassdraget fra Finsevatn og Hallingdalselva til Sjong i Nes. Det er flere vatn i reguleringen, bl.a. Finsevatn, Ørteren, Ustemagasinet, Rødungen Sør og Strandafjorden. Fra Ustevatn blir vannet overført i tunell til Usta kraftverk. Vann kan også overføres fra Ustevatn til Rødungen. Fra Strandafjorden blir vannet ført i tunell til Nes kraftverk ved Sjong. I tillegg til hovedvassdraget ble Ridøla, Dokkelvi og Rukkedøla overført til Nes kraftverk. Senere ble Votna, Lya (05.07.1968) og Rødungen Sør (03.04.1970) inkludert i reguleringen. Reguleringshøgda i magasinene varierer fra 1.2 m i Strandafjorden til 17.5 m i Ustevatn. I Finsevatn, Nygårdsvatn, Ustemagasinet og Rødungen er det satt nedre grense for sommervannstand. Det er pålegg om utsetting av fisk i vatna, bl.a. i Rødungen, Ustemagasinet og Strandafjorden. Det er minstevannføring i Hallingdalselva og Usteåne, men ikke i sideelvene. I Hallingdalselva fra Ål til Nes og i Usteåne, er det også etablert terskler for å bedre forholdene for fisk.

Det foreligger flere eldre og nyere fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget. Gjennom overvåking i hovedvassdraget i regi av kommunene, er vannkvaliteten dokumentert. Det er derfor godt kunnskapsgrunnlaget med hensyn på vannmiljøet og vannkvalitet i vassdraget.

Sett i lys av dette anses kravet til tilstrekkelig kunnskap før vedtak som påvirker naturmangfoldet fattes, å være oppfylt (ref. §§ 8 og 9 i naturmangfoldloven).

Revisjon av konsesjonen

I revisjonsprosessen har det vært nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra kommunene og regulanten. Gruppen har utarbeidet et dokument som grunnlag for søknaden. Arbeidsgruppen har også foreslått vilkår for konsesjon.

Generelt synes Fylkesmannen revisjonsdokumentet er grundig og gjennomarbeidet. De aktuelle temaene i forhold til effekt av reguleringen på vannmiljøet og bruk av vassdraget er omfattende drøftet og belyst. Vurderingene baserer seg bl.a. på de mange undersøkelsene som foreligger. Dokumentet er i tillegg rikt dokumentert med bilder og figurer, både i forhold til vannføringen og magasinfullinger. Når det gjelder de foreslåtte vilkårene er det stort sett enighet mellom regulant og representanter fra kommunene med hensyn på vannmiljøtema. De punktene hvor det er uenighet er markert. Det blir for øvrig understreket at forslagene ikke er bindende for kommunene i senere høring.

Vurdering av foreslåtte vilkår

Som også er understreket i revisjonsdokumentet, forutsetter Fylkesmannen at det innføres standard naturfaglige vilkår for vassdragskonsesjoner for Uste – Hallingdalsvassdraget. Mens det i gjeldene konsesjon bare er satt naturfaglige krav om utsettinger av fisk og fiskeundersøkelser, vil standard vilkårene hjemle pålegg om fiskeforsterkende tiltak (biotopforbedring, fiskeundersøkelser, utsettingspålegg osv.). Oppdaterte naturfaglige vilkårene gir også mulighet til å pålegge regulanter tiltak som går på friluftsliv osv. I revisjonsdokumentet er det påpekt behovet for miljødesign for å rette tiltakene mot det som er mest mulig optimalt for vannmiljøet. Miljøtilpassa tiltak er viktig, og vil kunne hjemles i standardvilkårene eller gjennomføres av regulanten på frivillig basis.

Minstevannføringer

I tillegg til innføring av standard naturfaglige vilkår, er det viktig at vilkårene oppdateres med hensyn på minstevannføringer og magasinfullinger.

Sideelver

I sideelvene har utvalget foreslått at det ikke skal settes krav om minstevannføring, bortsett for Rukkedøla. Det gjelder Votna, Lya, Døkkelvi og Ridøla. Utvalget mener heller at vannføringslipp bør prioriteres der økt vannføring gjør bedre nytte for seg. Fylkesmannen mener at det ved nye reguleringer og revisjoner, er ønskelig at det fastsettes minstevannføring som minst tilsvarer alminnelig lavvannføring. Dette er f.eks. tilfelle i konsesjoner for småkraftverk. Hvis reguleringen av Uste-Hallingdalsvassdraget hadde vært omsøkt i dag, ville Fylkesmannen fremmet krav om en viss minstevannføring også i sideelvene.

Fylkesmannen mener derfor at alminnelig lavvannføring også må gjelde revisjon av eldre konsesjoner som Uste-Hallingdalsvassdraget. Dette ut fra hensynet av hensyn til generelt biologisk mangfold og diversitet. De nedre partiene av sideelvene før samløp med Hallingdalselva, er også potensielle gyte- og oppvekstområder for ørret til hovedelva. En viss vannføring, vil derfor også bedre oppvekstforholdene og styrke rekrutteringen av ørret til Hallingdalselva.

I forhold til lavvannføring viser Fylkesmannen for øvrig til § 10 i vannressursloven, samt til vannforskriftens intensjon om godt økologisk potensiale i sterkt modifiserte vannforekomster. Uten en viss vannføring kan dette målet ikke nås.

Rukkedøla

I Rukkedøla har utvalget foreslått innføring av minstevannføring. Fylkesmannen støtter dette forslaget da elva i nedre deler har slak gradient med bredt elvefar over en lengre strekning. Elva er fiskeførende opp til Hallingdal Museum. Det er også anlagt en fiskepassasje i tersklene ved brua i sentrum. Ved liten vannføring er imidlertid store deler av elva tørrlagt. Dette har betydelig negativ effekt på vannmiljøet. Rukkedøla ved Eidal har også slak gradient og god bredde. Elva egner seg derfor som biotop for en lokal ørretpopulasjon. Mer stabil vannføring i Rukkedøla, vil bedre oppvekstforholdene for fisk og være positivt for generelt vannmiljø.

I revisjonsdokumentet er det foreslått en vannføring på 25 l/sek. hele året, og 200 l/sek. om sommeren og høsten hvis vannføringen faller under 300 l/sek ved flomparken. Det er vanskelig å ha noen formening om dette er tilstrekkelig minstevannføring. Det som er avgjørende med hensyn på minstevannføring, er graden av overdekket areal. Spesielt gjelder det nedre deler av elva i Nesbyen sentrum. Rent generelt synes 25 l/sek i øvre deler og 300 l/sek i nedre deler å være noe lavt.

Akseptabel minstevannføring kombinert med tiltak som terskler osv., vil imidlertid kunne bedre forholdene for fisk og generelt vannmiljø på regulert strekning. Spesielt gjelder dette for ørret i de nedre deler som vil bidra til økt rekruttering av ørret til Hallingdalselva.

Rødungsåne

Den tidligere utløpselva fra Rødungen til Tunhovdfjorden er også berørt av Uste/Nes reguleringen. Ved revisjon ville det derfor vært naturlig å foreslå minstevannføring også her. Overføring av vann fra Ustevatn til Rødungen, medførte imidlertid spredning av sik og røye til Rødungen. Det er derfor ikke forvaltningsmessig forsvarlig å slippe minstevannføring fra Rødungen på grunn av spredningsfaren av sik til Tunhovdfjorden. Imidlertid må elveleiet i Rødungsåne tilrettelegges med biotopiltak osv. som baseres på restvannføringen. Slike tiltak kan hjemles i standardvilkårene.

Usteåne

I Usteåne er det foreslått høyere minstevannføring. Fylkesmannen støtter dette forslaget om å øke vannføringen til 300 l/s om vinteren og 2000 l/s om sommeren, målt ved Geilo sentrum. Dette vil bedre forhold for fisk og vannmiljø generelt. Usteåne ved Geilo er også resipient for Geilo renseanlegg. Økt vannføring er derfor viktig for å redusere negativ effekt fra renseanlegget med begroing osv. Spesielt gjelder dette perioder med økt belastning på renseanlegget når folketallet øker betydelig i forbindelse med ferier osv. Minstevannføring fra Ustevatn vil også bedre forholdene i for vannmiljøet i Ustedalselva.

Hallingdalselva

I Hallingdalselva fra Strandafjorden til Nes er det fastsatt minstevannføring på 2.5 m³/s om vinteren og 10 m³/s om sommeren. Sammen med tersklene som er bygd tidligere, synes dette

å gi akseptable forhold for fisk og øvrig vannmiljø. Lokalt er det fra rettighetshavere på enkelte strekninger, hevdet at fiske har gått. Det gjelder bl.a. i forhold til størrelse på fisken. Det er vanskelig å peke på hva dette eventuelt skyldes. Imidlertid synes dataene både fra tetthet av ungfisk og bunndyr at forholdene er akseptable. Også vannkvalitetsmessig synes vannføringen å være akseptabel i forhold til elva som resipient. Fylkesmannen anser derfor at dagens minstevannføring i hovedelva er akseptabel. Det er også et visst tilsig fra restfeltene. Det forutsettes for øvrig at tersklene vedlikeholdes slik at de opprettholder sin biotopforbedrende funksjon.

Magasinnylling

I Finsevatn, Ørteren, Nygårdsvatn og Ustemagasinet ligger det i gjeldende konsesjon, krav til nedre kotehøyde for vannnivå om sommeren. Stabilt vannnivå om sommeren er viktig for biologisk produksjon, bl.a. for næringstilgang for fisk. Magasinnylling er også viktig som et positivt landskapselement. Det forutsettes derfor at kvotebestemmelsene for nevnte magasiner opprettholdes.

Rødungen Sør

I Rødungen Sør er det også i dagens vilkår en nedre grense på vannnivå om sommeren. Denne er imidlertid satt på kote 947,9 som er ca. 10 m under HRV. Ved sen oppfylling blir derfor store grunne områder liggende tørrlagt ut over sommeren, med tilsvarende negativ effekt på næringstilgangen for fisk og redusert biologisk produksjon. Fylkesmannen er derfor enig i utvalgte som foreslår at fyllingen av Rødungen må skje tidligere på sommeren. Magasinet må også holdes på et høyere nivå enn kote 947.9 i sommersesongen. Fylkesmannen støtter derfor forslaget i utvalgsrapporten i at vannstands nivå må heves i sommerhalvåret eventuelt med anleggelse av terskler i indre deler av magasinet. Det er også ønskelig at det unngås hyppige vannstands endringer i sommerhalvåret.

Strandafjorden

Strandafjorden som er regulert 1.2 m, har god tetthet av ørret bl.a. som følge av utsettingspålegg. Vatnet er meget produktivt og kan ikke sies å ha vesentlig negative effekter på vannmiljøet som følge av reguleringa. Garnfiske kan imidlertid være problematisk på grunn av strøm og begroing. Det er også ønske om å unngå regulering om natta, samt høyere vannstand om sommeren. Utøvelse av garnfiske anses imidlertid ikke å falle inn under standardvilkårene, men er et forhold som må løses mellom regulanten og grunneierne.

Flom

Magasinnylling er også viktig for å dempe flom i vassdraget. Dette er grundig drøftet i revisjonsdokumentet. Fylkesmannen støtter derfor de betraktninger som ligger her. Det gjelder bl.a. at muligheten til å overskride HRV i Ustevatn for å dempe flomfaren. I forhold til vannmiljøet vil dette være positivt. Vannstanden vil da ikke falle under nivå for magasinnylling om sommeren (kt. 984,5), noe som er positivt både for biologisk produksjon og ut fra et landskapsmessig aspekt.

Villrein

I enkelte områder kan reguleringen komme i konflikt med trekk-korridorer for villrein. Arbeidsutvalget har også drøftet hensynet til villrein, og konkludert med at revisjonen ikke anses berøre villreinen i nevneverdig grad. Oppdemmingen av Ørteren har bidratt til reduserte trekkmuligheter for villrein i områdene mellom Hardangerjøkulen og yttergrensa av villreinområdet mot øst, og med det trekk og utveksling mellom Hardangervidda og Nordfjella. Fylkesmannen anmoder om at virkningene fra Uste- Hallingdalsvassdraget på villrein blir utredet med et helhetlig perspektiv der utbyggingen blir sett i sammenheng med påvirkning fra øvrige kraftreguleringer i fjellområdene på Hardangervidda og i Nordfjella. Spesielt bør utbyggingen av Ørteren vurderes i sammenheng med reguleringen av Halnefjorden, og den samla effekten av disse og Rv7 over Hardangervidda.

Konklusjon

Fylkesmannen støtter i hovedsak de vilkårene som er foreslått av arbeidsutvalget, bestående av representanter fra kommuner og regulant. Det gjelder bl.a. minstevannføring i Rukkedøla og Usteåne. Fylkesmannen mener imidlertid at det også må slippes en viss minstevannføring (alminnelig lavvannføring) i de andre sideelvene som er berørt. I Rødungen Sør må oppfyllingen av magasinet starte tidligere, samt at magasinet holdes på noe høyere nivå gjennom sommeren. Dette vil bedre biologisk produksjon og redusere graden av tørrlagte strandsoner.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
fagsjef

Erik Garnås

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift